

В КАКВО ВЯРВАТ РОМИТЕ? „ЛЕГЕНДА ЗА РОМА“

Танцът, движението, любовта, изкуството на мига - това е, което притежават ромите и което прави живота им неповторим и уникален. Това е неписаната циганска история, защото „децата на природата“, както наричаме ромите, не се подчиняват на историческото движение на времето.

Откъде идват ромите? Кой са те и защо нямат своя държава?

За да отговорим на тези въпроси, трябва да се върнем 2000 години преди новата ера в Индия, прародината на ромите, където

семейството и родът са най-важното нещо за членовете на родовата община. За рома отлъчването от племето е може би най-страшното наказание. Именно тази съхранена 11 през вековете сила на семейно- родовите връзки обединява днес ромите. Основни понятия за тяхната организация са семейството и племето. Да се помага на членовете на рода е не само дълг, но и радост за всеки ром.

През дългите години от своето съществуване ромите са успели да съхранят своя език, обичаи и традиции, въпреки че почти не ползват писменост. Те изповядват различни религии, най-вече християнство и мохамеданство. Заедно с религията, към която принадлежат, ромите имат и характерни само за тяхната етническа група вярвания, традиции и обичаи.

В КАКВО ВЯРВАТ РОМИТЕ?

Циганският бог се нарича Девел. Той е свързан с доброто и светлото начало. Когато решил да създаде земята, забол във водите ѝ своята тояга. От нея израснало прекрасно дърво, което достигнало чак до небесата. Девел помолил циганския дявол Бенг, който стоял в корените на свещеното дърво, да му донесе тоягата. Но Сатаната решил да го измами и да сътвори сам земята. Той взел тоягата, произнесъл името си, но тя се превърнала в нажежено желязо, изгорила го и той почернял. Бог видял това и му забранил да създава земята. Тогава дяволът върнал тоягата на Девел.

Ромите вярват, че са ангели на Бога. Според едно циганско предание те сътворили всичко на тази земя заедно със своя единствен Бог, който пуснал на човечеството книга на арабски език с указания как да бъде за 1 газен животът на Земята. Но с течение на времето хората започнали да вярват в различни богове и всеки един от народите се чувствал богоизбран. Тогава Господ събрал от Райската градина ангели и ги изпратил на земята, за да проповядват вяра в единствения Бог. На земята те били обречени на глад, лишения, омраза. Част от Божиите пратеници му останали верни, но друга се поддала на изкушенията, покварата, злото. За да изкупят греха си, Господ ги наказал да нямат своя земя, да се скитат презрени и поругани, докато не дойде часът на Божиата милост.

В ромските вярвания откриваме и представата за „световното дърво“. В клоните му се намират всички плодове. Там са и всички красиви птици. Ромите вярват, че са се появили на този свят от клоните и листата на свещеното дърво, затова първият ромски род се наричал Рукуй (от рук - дърво). За един ром е напълно естествено да разговаря със звездите, с луната с небето.

Ромите имат и свои легенди за произхода и устройството на света, за появата на първите богове. В тях слънцето и звездите, небето и земята са одухотворени. Според ромите светът има три нива: първо ниво - небе (Болебен), където живеят боговете Чон (месец), Кхам (Слънце) и Бришим (Дъжд), второ ниво - земя, обитавана от природни духове и хора, и трето ниво - подземно царство.

Съществуват различни легенди за произхода на ромите. С изключителен художествен усет и виталност Михаил Георгиев пресъздава една от тези великолепни легенди чрез разказа на чудака Яшко в „Легенда за рома“. Творбата пренася читателя в далечните години, когато

високите планини били обиталище на боговете, а долу, в ниското, живеели простосмъртните „щастливи и безгрижни хора“. На върха на най-високата планина в голям кристален замък живеели цар Баба и царица Дай. Те имали три неземно красиви дъщери и малък син, който се казвал Ром. Боговете им били отредили тежка, почти непосилна задача: „Прираждане на дете, където и да било по земята, до четиридесетия му ден да го орисат и предначертаят живота му.“

Всеки ден се раждали по света деца, но девойките все пак успявали да посетят и орисат всички. През това време малкото братче, което било все само, тайничко им завиждало за това, че посещавали хората. Толкова интересни неща се говорели за тях долу! Голямата мечта на Ром била да слезе някой ден там - долу. Но легендата разказва, че над малкото момче тегнела тежка забрана. При среща с обикновените хора, той щял да им донесе само нещастие. Въпреки това, желанието на Ром било по-силно от забраната, а както знаем от притчата за първите хора, забраненият плод е най-сладък. Затова Ром подготвил таен план, според който можел да осъществи бленуваната среща. В една лятна нощ той яхнал най-бързия кон и с всички сили се спуснал надолу - към света на хората. Така стигнал един от най-величествените градове - Александрия, където срещнал красиво момиче. Бурна любов превзела сърцето му. Заслепени от любовта, двамата млади не могли да разберат заклинанията на вбесения цар Баба, които се сипели от небето с поройни дъждове и гръмотевици: „Никога да няма място под слънцето за тях и поколенията им напред“, „И никога да не разбира езика им по света“, „И по прашни пътища да ходят и покрив над главата си да нямат“, „Голи и боси да се скитат и нищо по света да не познаят“, „Гонени отвсякъде да бъдат и хляба си да крадат“, „Майчиното сърце на царица Дай обаче не можело да издържи на жестоките проклетия и обляна в сълзи, тя изпращала след всяко лошо заклинание, изречено от цар Баба, по едно добро за влюбените: „Ида бъдат много щастливи“, „И с пророчество хляба да си изкарат“, „И хубаво да пеят и най-хубавите танци да са техни“, „Най-весели по нрав да бъдат.“ Така, чрез тези две крайни реакции в поведението на майката и на бащата разказвачът представя своето разбиране за света, който според митологичното мислене бил разчленен на две - добро и зло, бяло и черно, ден и нощ, космос и хаос и т. н.

Тръгнал Ром със своята любима по дългите и прашни пътища. Веднъж на пътя намерил китара, незнайно на кого. Засвирил той на нея и сякаш чул гласа на своята майка, а песента посветил на любимата си: „Пътища направих, за да те намеря...“

Приносът на ромите за човечеството е всъщност техният оптимизъм, който не допуска тъга и отчаяние дори и в най-тежките условия на живот. Показателен за това е циганският анекдот:

Имало едно време трима братя роми. Единият бил сляп, другият - глух, а третият - сакат. Веднъж слепият рекъл:

- Ей, какви музиканти виждам!
- И как хубаво свирят! - допълнил глухият.
- Ставайте да играем! - провикнал се сакатият.